

2006:4

DECEMBER

SOCIAL FORSKNING

NYT FRA SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

TEMA: KULEGRAVNING AF KONTANTHJÆLP

LIDT FLERE HANDICAPPEDE I ARBEJDE

VÆKST I LEVETIDEN – HVORFOR DE STORE FORSKELLE?

NYT FRA SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

Social Forskning udgives af Socialforskningsinstituttet for at orientere om resultaterne af instituttets arbejde

REDAKTION: Ove Karlsson (ansvarshavende)

Lisbeth Pedersen

Ivan Thaulow

Ulla Dyrborg

Jens Bonke

Henvendelser bedes rettet til Ove Karlsson,
email ok@sfi.dk

ABONNEMENT: Social Forskning er gratis og udkommer med fire ordinære numre om året. Abonnement på de ordinære numre kan tegnes ved henvendelse til instituttet eller på www.sfi.dk. Bladet kan frit kopieres. Elektronisk abonnement kan tegnes på www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd

FOTOS: BAM/Scanpix: Forside, side 5 og 16: Stig Stasig, side 7: Kissen Møller Hansen, side 9, 15 og 18: Jørgen Schytte, side 11: Michael Daugaard, side 13: Ulrik Jantzen

OPLAG: 4.700

ISSN-nr. 0903-7535

TRYK: Schultz Grafisk

INDHOLD

3 I FOKUS**4 PARAT TIL ARBEJDSMARKEDET? SÅDAN AFGØR SAGSBEHANDLERNE DET**

Kommunernes sagsbehandlere benytter i vid udstrækning ensartede kriterier, når de skal afgøre, om kontanthjælpsmodtagere er parate til at komme ud på arbejdsmarkedet.

6 PARAT TIL ARBEJDSMARKEDET?**SÅDAN VURDERER KONTANTHJÆLPSMODTAGERE SIG SELV**

Hvordan vurderer kontanthjælpsmodtagere selv deres helbred og arbejdsevne? Hvordan vurderer de deres økonomiske situation? Er de interesserede i at komme i arbejde?

8 SAGSBEHANDLERE FOKUSERER PÅ AT FÅ LEDIGE HURTIGT I JOB

De kommunale sagsbehandlere ofte fået skudt i skoene, at deres praksis er præget af en omsorgskultur, hvor de ikke stiller krav til de ledige. Men kommunale sagsbehandlere lever i vidt omfang op til de krav og intentioner, som er fremsat i beskæftigelses-reformen "Flere i arbejde".

10 KONTANTHJÆLPSMODTAGERE OFTE LANGVARIGT OFFENTLIGT FORSØRGET

Kontanthjælpen er tænkt som en midlertidig ydelse. For mange er tiden med kontanthjælp imidlertid lang, og en del er i realiteten temmelig vedvarende offentligt forsørgt.

11 FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE – EN VEJ TIL INTEGRATION

Det frivillige sociale arbejde spiller en stor rolle i integrationen af etniske minoriteter. Men foreningerne er ikke gode nok til at finde medlemmer eller frivillige blandt nydanskerne.

12 DØ EN ANDEN DAG

Den gennemsnitlige levetid i den vestlige verden er steget med 35 år i løbet af de sidste 100 år. Nogle lande har oplevet en formidabel vækst, andre en mere moderat. Hvordan kan vi forklare det?

14 LIDT FLERE HANDICAPPEDE I ARBEJDE

Andelen af handicappede i job er steget fra 53 pct. i 2002 til 56 pct. i 2005. Og det ser ud til, at endnu flere handicappede vil kunne komme i arbejde.

16 HVEM STØTTER VELFÆRDSSTATEN?

Støtter borgerne velfærdsstaten, fordi de drager økonomisk fordel af det, eller fordi de er tilhængere af de politiske målsætninger?

17 CHANCEULIGHED I DANMARK

SOCIAL
FORSKNINGS
INSTITUTTET

Herluf Trolles Gade 11
DK-1052 København K
Telefon 33 48 08 00
Fax 33 48 08 33
Email sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

HANS BAY

Afdelingsdirektør i SFI-SURVEY

Email: hb@sfi.dk

I FOKUS

90.000 ÅRLIGE INTERVIEW OM DANSKERNES TILKNYTNING TIL ARBEJDSMARKEDET

I efteråret dannede SFI-SURVEY og det private analyseinstitut Epinion et konsortium, der skulle byde på arbejdskraftundersøgelsen (AKU), som Danmarks Statistik havde besluttet at sende i udbud. Formålet med AKU'en er at indsamle oplysninger om befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet, dvs. hvor stor en andel, der er beskæftigede, arbejdsløse eller som er uden for arbejdsstyrken. Endvidere belyses bl.a. de beskæftigedes arbejdstid og ansættelsesforhold, de arbejdsløses arbejdssøgning og befolkningens deltagelse i uddannelsessystemet.

Undersøgelsen belyser mange forskellige arbejdsmarkedsforhold, også forhold som ikke kan belyses med registerbaseret statistik. Derudover er der tale om internationalt sammenlignelig arbejdsmarkedsstatistik.

Sidst i oktober kom så meddelelsen om at, Danmarks Statistik havde besluttet at tildele AKU til SFI-SURVEY/ Epinion fra 1. januar 2007.

Udliciteringen af opgaven er en følge af ekstravællingen til en bedre beskæftigelsesstatistik, der har givet mulighed for at øge antallet af AKU-interview væsentligt fra 2007. Samlet skal antallet af interview mere end fordobles, så SFI-SURVEY/Epinion ventes at gennemføre knap 90.000 interview om året.

Oplysninger til Arbejdskraftundersøgelsen sker dels ved telefoninterview dels ved besøgsinterview. I dag indhentes oplysninger enten via telefoninterview eller postspørgeskemaer. Forventningen er, at kvaliteten i besvarelser ved besøgsinterview vil være væsentlig bedre end ved de nuværende spørgeskemaer.

SFI-SURVEY arbejder allerede i dag med en række indsamlingsopgaver for Danmarks Statistik. Prisindsamling og forbrugsundersøgelsen er de mest kendte. Men også interviewning af turister udføres for Danmarks Statistik i samarbejde med Danmarks turistråd.

Det er ikke første gang, at SFI-SURVEY indgår i et konsortium. Sammen med Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU) og anvendt kommunal forskning (akf) har vi siden 1999 dannet det meget omtalte PISA konsortium. Men det er første gang, at SFI-SURVEY indgår et formaliseret samarbejde med et privat analyseinstitut.

AKU undersøgelsen er så absolut den største undersøgelse, SFI-SURVEY nogensinde har deltaget. I hele 2005 gennemførte SFI-SURVEY lidt under 50.000 telefoninterviews fordelt på ca. 20 opgaver. Der vil derfor blive investeret meget i teknologiske løsninger i den kommende tid, således at vi er klar fra den 1. januar. Epinion vil især stå for den teknologiske implementering.

Det er afdelingsdirektøren for SFI-SURVEY der er leder af konsortiet. Finn Lund fra SFI-SURVEY er leder af driftgruppen.

De første resultater (for 1. kv. 2007) af den nye AKU forventes at blive offentliggjort i juni næste år.

SFI-SURVEY

SFI-SURVEY er en økonomisk selvstændig afdeling i Socialforskningsinstituttet. Afdelingen er organiseret som et datterselskab med egen bestyrelse. SFI-SURVEY varetager indsamling af data til brug for forskere. Afdelingen har Danmarks største interviewerkorps til besøgsinterview. Ca. 400 interviewere er fordelt over hele landet.

ANDERS ROSDAHL

Forskningsleder, mag.scient.soc.

Email: ar@sfi.dk

KULEGRAVNING AF KONTANTHJÆLP

PARAT TIL ARBEJDSMARKEDET? SÅDAN AFGØR SAGSBEHANDLERNE DET

SFI har gennemført fire undersøgelser, der indgår i den kulegravning af kontanthjælpsområdet, som beskæftigelsesministeriet iværksatte i begyndelsen af 2006. Denne artikel og de tre efterfølgende giver nogle hovedresultater fra disse undersøgelser. Artiklen her belyser, hvilke kriterier kommunernes sagsbehandlere benytter, når de skal afgøre, om kontanthjælpsmodtagere er parate til at komme ud på arbejdsmarkedet.

Gennem interview med sagsbehandlere og ledere i ti kommuner belyser undersøgelsen, hvordan kommunerne vurderer, om kontanthjælpsmodtagere er parate til at komme ud på arbejdsmarkedet, eller om de har problemer ud over ledighed. Der er betydelig forskel på, hvor stor en andel af kontanthjælpsmodtagerne de enkelte kommuner vurderer som arbejdsmarkedssparate. Andelen varierer fra under 15 pct. til over 50 pct. Selvom den faktiske sammensætning af gruppen af kontanthjælpsmodtagere i kommunerne varierer, rejser det spørgsmålet om, hvorvidt kommunerne benytter de samme fremgangsmåder og kriterier, når de inddeler kontanthjælpsmodtagere i de to grupper.

Opdelingen i arbejdsmarkedssparate og ikke-arbejdsmarkedssparate er central, da de to grupper på en del punkter har forskellige rettigheder og pligter – blandt i forhold til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Kommunerne iværksætter typisk også forskellige indsatser over for de to grupper.

Navnlig siden 2004 har man fra centralt hold forsøgt at skabe ensartethed på området bl.a. ved at opstille og beskrive fem matchkategorier, hvor matchkategori 1-3 rummer de arbejdsmarkedssparate, mens matchkategori 4-5 rummer de ikke-arbejdsmarkedssparate. Der er også indført krav om brug af bestemte redskaber i sagsbehandlingen, herunder Arbejdsmarkedsstyrelsens Dialogguide og Arbejdsmarkedsportal.

ENSARTEDE KRITERIER – SAMT NOGLE YDERLIGERE KRITERIER

Interviewene tyder på, at selvom kommunerne organiserer arbejdet med kontanthjælpsmodtagere forskelligt, så benytter sagsbehandlerne ret ensartede kriterier og procedurer, når de skal vurdere, om en person er arbejdsmarkedssparat eller ej. Både Arbejdsmarkedsportal og Dialogguide synes at optræde centralt i

kontakten med kontanthjælpsmodtagere og medvirker dermed til ensartethed og systematik.

I undersøgelsens kommuner fungerer de fem såkaldte opmærksomhedsområder fra Dialogguiden som et overordnet skema til at strukturere samtalerne med kontanthjælpsmodtagerne. Særligt er der fokus på oplysninger om den lediges eget arbejdsmarkedsperspektiv, faglige og praktiske kvalifikationer og helbred. I interviewene tilkendegiver næsten alle sagsbehandlere, at de inddrager opmærksomhedsområderne i samtalerne med kontanthjælpsmodtagere, uanset om de er vurderet arbejdsmarkedssparate eller ikke-arbejdsmarkedssparate. Opmærksomhedsområderne fra Dialogguiden indgår således som centrale kriterier for, hvordan kommunale sagsbehandlere opdeler kontanthjælpsmodtagere i de fem matchkategorier.

Sagsbehandlerne fremhæver imidlertid også, at der lægges vægt på yderligere kriterier. Det gælder især sociale forhold som er direkte knyttet til den enkelte ledige og forhold, som fx vedrører omgivelser og familie for den enkelte. Det kan fx være borgerens fremtoning, oplysninger om kriminalitet, dårlige boligforhold eller familiemæssige problemer. En del sagsbehandlere tilkendegiver, at sådanne sociale forhold kan være væsentlige for en matchvurdering.

En af intentionerne med Dialogguiden er at inddrage borgeren aktivt i dialog om matchvurderingen og i at tilrettelægge det videre forløb. Interviewene tyder på, at det reelt kun sker i begrænset omfang – trods sagsbehandlernes intentioner. En del forklarer dette med, at mange kontanthjælpsmodtagere ikke har nogen kommentarer og måske slet ingen mening om matchkategorierne, og derfor ikke er interesserede i at indgå i dialog om dem.

Også kvantitative analyser med data fra 2005 og 2006 peger i retning af fællestræk mellem kommuner med hensyn til kriterier for opdeling af kontanthjælpsmodtagere i arbejdsmarkedssparate og ikke-arbejdsmarkedssparate.

TENDENS TIL AT MATCHE HØJT

Interviewene tyder på en generel tendens til at matche højt, dvs. bruge de arbejdsmarkedssparate matchkategorier 1-3. Dels når man matcher første gang, dels når man er i tvivl. Tendensen til i udgangspunktet at matche højt er i overensstemmelse med centralt udmeldte retningslinier. Forenklet udtrykt er en person arbejdsmarkedssparat, indtil det modsatte er bevist.

ARBEJDSMARKEDSSTYRELSENS DIALOGGUIDE

Dialogguiden er et værktøj, der skal understøtte dialogen med borgeren. Det betyder, at man i dialogen med borgeren retter opmærksomheden mod nogle områder, som kan have betydning for borgerens jobmuligheder. Samtidig kan det være en hjælp til at få struktureret de informationer, der skal bruges til at vurdere mulighederne.

Dialogguiden indeholder fem opmærksomhedsområder:

- Eget arbejdsmarkedsperspektiv
- Faglige og praktiske kvalifikationer
- Personlige kompetencer
- Økonomi og netværk
- Helbred

Nogle sagsbehandlere ytrer desuden bekymring over de stempelingseffekter, der kan være forbundet med at blive placeret i matchkategori 4 eller 5. Det kan forstærke tendensen til at matche højt.

FLERE VURDERES ARBEJDSMARKEDSPARATE SELVOM DE HAR PROBLEMER

Elementer af systematik og ensartede kriterier i de undersøgte kommuner er således det overordnede billede. Men nogle sagsbehandlere giver udtryk for, at kategorien "arbejdsmarkedsparat" har ændret sig over tid og er blevet mere rummelig. De oplever, at der er flere end tidligere, der vurderes som arbejdsmarkedsparate, selvom de har sociale problemer, helbredsproblemer, psykiske problemer og/eller misbrugsproblemer. Det kan hænge sammen med den faldende ledighed og den øgede beskæftigelsesorientering i indsatsen over for kontanthjælpsmodtagerne. I et eller andet omfang er grænsen mellem arbejdsmarkedsparat og ikke-arbejdsmarkedsparat er afspejling af arbejdsgivernes ansættelseskrav, som formentlig sænkes, når der er mangel på arbejdskraft.

Endelig tyder interviewene på, at matchet nogle gange kommer til at handle om andre ting end den enkeltes beskæftigelsespotentiale. Fx kan det organisatoriske spille ind. Enkelte sagsbehandlere tilkendegiver således, at man kan være tilbøjelig til at fastholde matchet for en person for derved at undgå omfat-

tende overdragelsesprocedurer. Andre tilkendegiver, at man fx kan matche en person op, hvis man ønsker at sætte gang i en sag. Sådanne alternative rationaler trækker matchvurderingen væk fra idealet om en tilstræbt objektiv vurdering af den enkeltes beskæftigelsespotentiale.

FÆLLES RETNINGSLINIER VIL GIVE MINDRE VARIATION

Alt i alt kan en række forhold bidrage til at forklare den kommunale variation i andelen af kontanthjælpsmodtagere, der vurderes at være arbejdsmarkedsparate. I det omfang, der er eller har været systematiske forskelle mellem kommuner med hensyn til de benyttede kriterier, må én af forklaringerne være, at det først er inden for de senere år, at man fra centralt hold eksplicit har tilstræbt ensartethed mellem kommunerne med hensyn til disse kriterier.

TENDENSEN TIL I UDGANGSPUNKTET AT MATCHE HØJT ER I OVERENSSTEMMELSE MED CENTRALT UDMELDTE RETNINGSLINIER. FOR ENKLET UDTRYKT ER EN PERSON ARBEJDSMARKEDSPARAT, INDTIL DET MODSATTE ER BEVIST.

Det er navnlig sket med matchkategorierne fra slutningen af 2004. Hvis tendensen til at fastsætte fælles retningslinier og fremgangsmåder fortsætter, bliver variationen mellem kommunerne med hensyn til visitation af kontanthjælps-

modtagerne formodentlig mindre. Kommunalreformen med færre og større kommuner vil måske også bidrage til dette.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen er primært baseret på 37 interview med relevante sagsbehandlere og ledere i ti kommuner i foråret 2006. Der er til lige gennemført enkelte nye kvantitative analyser af foreliggende data samt inddraget tidligere undersøgelser.

Mikkel Bo Madsen, Marie Dam Mortensen, Anders Rosdahl.: *Arbejdsmarkedsparat eller ej? En kvalitativ undersøgelse af visitationen af kontanthjælpsmodtagere i ti kommuner. Socialforskningsinstituttet 06:29. ISBN 87-7487-833-6. 105 sider. Pris 100,00 kr. inkl. moms.*

HENNING BJERREGÅRD BACH
Seniorforsker, Cand.oecon., Ph.d.
Email: hbb@sfi.dk

KULEGRAVNING AF KONTANTHJÆLP

PARAT TIL ARBEJDSMARKEDET? SÅDAN VURDERER KONTANTHJÆLPSMODAGERNE SIG SELV

Som et led i kulegravningen af kontanthjælpsområdet har SFI undersøgt, hvordan kontanthjælpsmodtagere ser på deres egen situation. Hvordan vurderer de selv deres helbred og arbejdsevne? Hvordan vurderer de deres økonomiske situation? Er de interesserede i at komme i arbejde? Eller vil de hellere på førtidspension? Undersøgelsen viser bl.a. at sagsbehandlernes indplacering af kontanthjælpsmodtagere i de såkaldte matchkategorier generelt stemmer godt overens med deres egen vurdering.

Siden 2004 har kommunernes sagsbehandlere skullet placere kontanthjælpsmodtagerne i fem matchkategorier. Kategori 1, 2, og 3 omfatter de arbejdsmarkedspare, og i den anden ende af skalaen er de ikke-arbejdsmarkedspare kontanthjælpsmodtagere placeret i matchkategori 4 og 5. I slutningen af 2005 var knap 40 pct. af kontanthjælpsmodtagerne vurderet som arbejdsmarkedspare, og de resterende godt 60 pct. var klassificeret som ikke-arbejdsmarkedspare. Vi har i midten af 2006 spurgt et repræsentativt udsnit af disse kontanthjælpsmodtagere om deres helbredsforhold, arbejdsevne, misbrug, arbejdsmarkedsorientering mv. Ved at sammenholde kontanthjælpsmodtagernes egne oplysninger om sig selv med socialforvaltningens administrative indplacering af dem, får man en sjælden mulighed for at bedømme graden af overensstemmelse.

God overensstemmelse mellem sagsbehandlernes og kontanthjælpsmodtagernes vurdering

Ud fra en helhedsbetragtning synes kontanthjælpsmodtagernes beskrivelser af sig selv at harmonere godt med sagsbehandlernes indplacering af dem i matchkategorier.

Kontanthjælpsmodtagere placeret blandt de mest arbejdsmarkedspare i matchkategori 1 og 2 vurderer således selv, at de generelt har et godt helbred. En mindre del af dem har ganske vist nedsat arbejdsevne, og en fjerdedel af dem har en kronisk sygdom eller lidelse. Men stort set ingen har psykiske lidelser, og kun få forventer at skulle have nogle få fraværsdage pr. måned, hvis de får et arbejde. Stort set alle i de to matchkategorier foretrækker arbejde frem for kontanthjælp, og under 10 pct. ønsker at komme på førtidspension. Hver femte vil dog gerne være i fred for aktivering, mens de modtager kontanthjælp.

I den anden ende af skalaen har vi de ikke-arbejdsmarkedspare kontanthjælpsmodtagere placeret i matchkategori 4 og 5.

Omkring 70 pct. af disse kontanthjælpsmodtagere vurderer selv, at deres arbejdsevne i høj grad eller i nogen grad er nedsat som følge af sygdom, ulykke, slid eller handicap. Over halvdelen af dem oplyser, at de har kroniske sygdomme og lidelser, og omkring 50 pct. synes, at de generelt har dårligt helbred. Omkring 25 pct. har psykiske lidelser, som er diagnosticeret af en læge eller psykiater. Relativt mange af dem forventer mange fraværsdage pr. måned om ikke hele måneden, hvis de skulle få et job. Over halvdelen af personerne indplaceret i matchkategori 5 ønsker at komme på førtidspension, og en tredjedel i matchkategori 4 ønsker det samme. Kontanthjælpsmodtagere, som selv oplyser, at de har så højt forbrug af alkohol eller narkotika, at det efter almindelige standarder må betegnes som helbredsskadeligt, er næsten alle placeret i matchkategorierne 4 og 5.

Omkring tre fjerdedele af personerne i matchkategorierne 4 og 5 foretrækker alligevel at arbejde frem

for kontanthjælp, hvis de kunne vælge imellem de to. Mange i disse grupper opfatter dog næppe, at det er valgsituationen, så orienteringen mod arbejde får et element af ønsketænkning.

Kontanthjælpsmodtagere placeret i matchkategori 3 henregnes i det administrative system blandt de arbejdsmarkedspare. I nogen henseender ligner de mest de øvrige arbejdsmarkedspare kontanthjælpsmodtagere, i andre henseender ligner de mest de ikke-arbejdsmarkedspare.

Sammenlignet med en tilsvarende undersøgelse blandt kontanthjælpsmodtagere i 2000 er der næppe tvivl om, at bl.a. den faldende ledighed har ændret på sammensætningen af gruppen af kontanthjælpsmodtagere. Der er en klart større andel, som vurderer at de generelt har dårligt helbred og nedsat arbejdsevne.

DEN ØKONOMISKE SITUATION HVERKEN VÆRRE ELLER BEDRE END I 2000

Ligesom ved den tilsvarende undersøgelse fra 2000 bad man kontanthjælpsmodtagerne selv vurdere deres økonomiske situation

OMKRING TRE FJERDEDELE AF PERSONERNE I MATCHKATEGORIERNE 4 OG 5 FORETRÆKKER ALLIGEVEL AT ARBEJDE FREM FOR KONTANTHJÆLP, HVIS DE KUNNE VÆLGE IMELLEM DE TO.

som helhed. 20 pct. synes, at deres økonomiske situation er god eller særdeles god, knap 40 pct. synes den er nogenlunde og de resterende synes, at den er dårlig eller særdeles dårlig. Det er næsten uændret fra 2000.

Personer med stor gæld – over 100.000 kr. – vurderer meget naturligt, at deres økonomiske situation er værre end de andre kontanthjælpsmodtagere. Gifte eller samboende vurderer deres økonomiske situation gunstigere end enlige.

Kontanthjælpsmodtagerne blev også spurgt, om de inden for det sidste år af økonomiske årsager havde måttet undlade at afholde udgifter inden for fx husleje, børnepasning, tandlæge, ferie uden for hjemmet, el, gas, telefon, mv. Omkring 25 pct. havde ikke undladt at afholde sådanne større udgifter. De udgiftsposter, som hyppigst undlades, er ferie uden for hjemmet (62 pct.), efterfulgt af tandlægebesøg (49 pct.) og fodtøj. Disse udgiftsposter undlades stort set lige så hyppigt som i 2000. Andre udgiftsposter som betaling for børnepasning, afdrag på lån og afbetalingskontrakter og regninger for el, gas, telefon mv. undlades mindre hyppigt i 2006.

20 pct. af samtlige interviewede havde inden for det seneste år modtaget hjælp til enkeltudgifter samtidig med, at de modtog kontanthjælp. Det drejede sig typisk om tandlægebesøg, medicin, briller, fysioterapi og psykologbistand, men også hjælp til enkeltudgifter i forbindelse med børn. Kontanthjælpsmodtagere med dansk oprindelse nævner hyppigere end flygtninge og indvandrere, at de har modtaget denne form for hjælp fra socialforvaltningen.

NI UD AF TI ARBEJDSMARKEDSPARATE VIL GERNE HAVE JOB

I undersøgelsen interesserede man sig også for kontanthjælpsmodtagernes indstilling til at komme i arbejde, og selv gøre noget for det. Dette er undersøgt for den gruppe af kontanthjælpsmodtagere, som modtog kontanthjælp i mindst 4 uger i nov./dec. 2005 og (fortsat) modtog kontanthjælp til forsørgelse på interviewtidspunktet i maj/juni 2006 enten som passivt forsørgede eller aktive-rede. Denne gruppe udgør 68 pct. af de interviewede.

Alt i alt tilkendegiver knap 90 pct. af de arbejdsmarkedspare, at de gerne vil have et job, primært fuldtidsjob. Blandt de ikke-arbejdsmarkedspare vil omkring 70 pct. af kontanthjælpsmodtagerne i matchkategori 4, og 45 pct. af dem i matchkategori 5 gerne have et job. I begge kategorier prioriteres deltids- og fuldtidsjob lige højt. Op til 80 pct. af de arbejdsmarkedspare vurderer, at de vil kunne passe et almindeligt arbejde. Den vurdering har kun hver tredje blandt de ikke-arbejdsmarkedspare.

Når det kommer til jobsøgning, er det højst 75 pct. af de arbejdsmarkedspare, som oplyser at være jobsøgende på interviewtidspunktet, og højst ca. 25 pct. blandt de ikke-arbejdsmarkedspare. Der er dog færre blandt dem, som inden for den sidste måned selv har gjort en aktiv indsats for at komme i arbejde.

Selv om socialforvaltningerne har klassificeret nogle kontanthjælpsmodtagere som ikke-arbejdsmarkedspare, er der en ikke ubetydelig andel af dem, som faktisk gerne vil have et arbejde, og mange mener også selv, at de kan passe et ordinært arbejde og søger efter arbejde, ligesom de vurderer, at de har arbejdsevnen til det. Blandt disse kontanthjælpsmodtagere er der således en egen motivation at bygge på, når forvaltningen vil bringe dem nærmere arbejdsmarkedet.

Henning Bjerregård Bach & Kirstine Nærvig Petersen: Kontanthjælps-survey 2006. En undersøgelse af kontanthjælpsmodtageres forhold. Socialforskningsinstituttets arbejdspapir 15:200.131 sider.

Socialforskningsinstituttets arbejdspapirer kan downloades fra instituttets hjemmeside www.sfi.dk

SØREN C. WINTER
Forskningsprofessor
Email: scw@sfi.dk

KULEGRAVNING AF KONTANTHJÆLP

SAGSBEHANDLERE FOKUSERER PÅ AT FÅ LEDIGE HURTIGT I JOB

I den offentlige debat har kommunale sagsbehandlere ofte fået skudt i skoene, at deres praksis er præget af en omsorgskultur, hvor de ikke stiller krav til de ledige og ikke fokuserer på job i samtalerne med dem. Men sagsbehandlerne lever i vidt omfang op til de krav og intentioner, som er fremsat i beskæftigelses-reformen "Flere i arbejde". Mange af sagsbehandlerne undlader dog at prioritere arbejdsmarkedets behov højere end de lediges egne ønsker og forudsætninger.

Resultaterne er fra en rapport – *Kommunernes beskæftigelsesindsats* – der er offentliggjort af Socialforskningsinstituttet som et led i Beskæftigelsesministeriets kulegravning af kontanthjælpsområdet. Den er samtidig den første publikation fra et større forskningsprojekt om implementeringen af beskæftigelsespolitikken for arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere og dagpengemodtagere.

Rapportens hovedproblemstilling er, *hvordan kommunerne i praksis varetager opgaven med at føre beskæftigelseslovgivningen ud i livet i yderste led, dvs. hos sagsbehandlerne*. Fokus er på, hvordan sagsbehandlerne i kommunerne forholder sig til lovgivningens krav og intentioner. Denne sagsbehandling foregår imidlertid ikke i et tomrum. Ledelsen har en væsentlig rolle ved at fastlægge lokale prioriteringer for indsatsen og ved at kommunikere såvel lovgivningens som lokale mål og krav videre til sagsbehandlerne. Derfor belyser undersøgelsen også ledelsens prioriteringer af indsatsen.

FOKUS PÅ JOB OG KRAV TIL DE LEDIGE

I den offentlige debat har sagsbehandlerne ofte fået skudt i skoene, at de praktiserer en omsorgs- og 'holden i hånden'-kultur. Det hævdes, at de ikke stiller krav til de ledige og ofte lader dem slippe af sted med at blive væk fra aktivering i stedet for at smække penge-kassen i. De siges at have for lidt fokus på job i samtalerne med de ledige, ligesom deres vurdering af, om de ledige er arbejdsmarkedssparate, efter sigende svinger fra kommune til kommune, som vinden blæser.

Undersøgelsen rækker ved de fleste af disse myter. Langt de fleste sagsbehandlere bruger nemlig ens kriterier til at vurdere, hvor arbejdsmarkedssparat en given ledig er. Og langt de fleste fokuserer mere på, at de ledige hurtigt får bare et eller andet job end på at forbedre deres beskæftigelsesmuligheder på længere

sigt. De fleste sagsbehandlere lægger desuden mere vægt på at drøfte konkrete job i samtalerne med de ledige end på at vejlede dem om en gradvis opkvalificering.

Langt de fleste sagsbehandlere anvender også sanktioner med træk i ydelserne, når ledige udebliver fra aktivering uden en gyldig grund. Derimod kan det – især i en tid med stor efterspørgsel på arbejdskraft – virke problematisk, at de fleste sagsbehandlere *ikke* tillægger hensynet til arbejdsmarkedets behov for arbejdskraft større vægt end hensynet til de lediges egne ønsker og forudsætninger. Men det gør lederne til gengæld, og de har ofte endnu større fokus på job end sagsbehandlerne.

UENIGE – MEN LOYALE OVER FOR LOVGIVNINGEN

De fleste kommuners sagsbehandlere søger således at opfylde hovedformålet i reformen "Flere i arbejde", nemlig at indsatsen over for de ledige skal følge den kortest mulige vej til beskæftigelse. Det skyldes ikke, at sagsbehandlerne personligt er enige i alle de politiske målsætninger. Kun godt en tredjedel af dem synes personligt, at deres kommune bør føre en politik, hvor der lægges større vægt på, at de ledige får et eller andet job her og nu, end på at forbedre deres beskæftigelsesmuligheder på længere sigt. Resten ville foretrække en ligelig vægtning af de to hensyn, eller at man lagde mest vægt på at forbedre de lediges beskæftigelsesmuligheder på længere sigt. Sagsbehandlerne er således i højere grad loyale over for lovgivningen, regeringens politik eller den kommunale politik, som de oplever den, end over for deres egen personlige overbevisning.

TÆTTERE PÅ IDEALET END MAN KUNNE FORVENTE

Mens kommunernes sagsbehandling i vidt omfang lever op til lovgivningens intentioner, er der på den anden side nogle mangler i forhold til, hvad man kunne forvente ud fra idealet om *den parlamentariske styringskæde*. Ifølge det ideal forventes forvaltningen fuldt ud at iværksætte de beslutninger, som de folkevalgte politikere har truffet.

De færreste sagsbehandlere prioriterer som nævnt arbejdsmarkedets behov for arbejdskraft højere end de lediges egne ønsker og forudsætninger. Derudover er der på andre områder en mindre del af sagsbehandlerne – og en endnu mindre del af de kommunale ledere – der ikke implementerer lovgivningen og

METTE FJORD SØRENSEN

Forskningsassistent

Email: mfs@sfi.dk

MADS V. STIGAARD

Forskningsassistent

Email: mas@sfi.dk

dens intentioner i et omfang, som man kunne forvente ud fra dette ideal. Der synes også at være nogle ledere i kommunerne, som nok søger at implementere reformens målsætninger i deres ledelsesmæssige prioriteringer, men som ikke har været i stand til at omsætte dette i administrativ praksis hos alle sagsbehandlere. Vurderer man rapportens resultater på denne baggrund, er resultatet knap så godt, idet beskæftigelseslovgivningen ikke er fuldstændig implementeret.

Vurderer man derimod analyseresultaterne i forhold til danske og internationale erfaringer med at implementere beskæftigelsespolitiske reformer, synes man på tre år at være nået længere med at implementere "Flere i arbejde" i kommunerne, end man kunne forvente. Det er i vidt omfang lykkedes at ændre sagsbehandlernes praksis fra en tilsyneladende traditionel omsorgspraksis til at blive en indsats, der er præget af fokus på job og krav til de ledige. En sådan omstilling er ellers ganske vanskelig at foretage, hvilket man bl.a. har erfaret ved lignende amerikanske beskæftigelsesreformer.

DET VIDERE UNDERSØGELSE SARBEJDE

I vores videre undersøgelsesarbejde vil vi se på, hvorfor denne implementeringsopgave er lykkedes bedre i nogle kommuner end andre. Nogle af de træk i undersøgelsen, der her fortjener sær-

lig opmærksomhed, er for det første, at en del sagsbehandlere udfører en praksis, de på nogle punkter personligt eller fagligt ikke er enige i. De ville foretrække mindre jobfokus og mere vægt på gradvis opkvalificering, men praktiserer alligevel et betydeligt jobfokus af loyalitet over for lovgivningen og/eller deres lokale foresatte.

For det andet kan en overraskende stor nyrekruttering af sagsbehandlere have gjort omstillingsopgaven lettere. To tredjedele af sagsbehandlerne har højst 5 års erfaring i deres nuværende stilling. For det tredje synes de fleste ledere at lægge stor vægt på sagsbehandlernes indstilling til deres arbejde, når de rekrutterer nye sagsbehandlere. Og for det fjerde vil det være relevant at se nærmere på virkningerne af forskellige ledelsesværktøjer.

OM UNDERSØGELSE N

Undersøgelsen er baseret på landsdækkende repræsentative spørgeskemaundersøgelser af sagsbehandlere, mellemledere og forvaltningschefer i de danske kommuner. Den beskæftiger sig både med sagsbehandlingen og ledelsen af denne.

Stigaard, M.V., Mette Fjord, Søren C. Winter, Nina Friisberg, Annemette C. Henriksen.: Kommunernes beskæftigelsesindsats. Socialforskningsinstituttet 06:28. ISBN 87-7487-832-8. 97 sider. Pris 90,00 kr. inkl. moms.

ANDERS ROSDAHL

Forskningsleder, Mag.scient.soc.

Email: ar@sfi.dk

KULEGRAVNING AF KONTANTHJÆLP

KONTANTHJÆLPSMODTAGERE OFTE LANGVARIGT OFFENTLIGT FORSØRGET

Kontanthjælpen er tænkt som en midlertidig ydelse. For mange er tiden med kontanthjælp imidlertid lang, og en del er i realiteten temmelig vedvarende offentligt forsørget. Ledighed er langt fra det eneste problem, som kontanthjælpsmodtagere slås med.

Som led i kulegravningen af kontanthjælpsområdet har SFI udsendt en rapport, som sammenfatter nyere viden om kontanthjælpsmodtagere i Danmark og om effekter af den offentlige indsats for at hjælpe dem. I 2000-2005 modtog lidt mere end 400.000 personer kontanthjælp i kortere eller længere tid. Omkring 40.000 personer modtog kontanthjælp i mindst 5 år i nævnte periode, og næsten 100.000 modtog kontanthjælp i sammenlagt mindst 3 år i perioden.

For en stor gruppe er kontanthjælp et stadie i en proces fra beskæftigelse til mere eller mindre permanent offentlig forsørgelse, som fx førtidspension. Jo længere tid på kontanthjælp, des større sandsynlighed for at overgå til førtidspension.

BESKÆFTIGELSESCHANCER OG PROBLEMER

Derimod er chancen for at få et job bedre, jo kortere tid, man har modtaget kontanthjælp. Uddannelse, erhvervserfaring og et godt helbred øger også chancerne. Desuden har danskere større chancer for at få et job end ikke-vestlige indvandrere, der udgør en betydelig del af de langvarige kontanthjælpsmodtagere. Beskæftigelseschancerne aftager med alderen, og de mandlige kontanthjælpsmodtagere er bedre stillet end de kvindelige. Helt små børn på 0-2 år synes at reducere beskæftigelseschancerne, der i øvrigt er bedre for enlige end for gifte kontanthjælpsmodtagere.

Mange kontanthjælpsmodtagere har problemer med manglende social tilpasning, misbrug, familiemæssige problemer, gældsproblemer, dårligt helbred, psykiske problemer, sprogproblemer eller boligproblemer. Mange af dem, hvor problemerne hober sig op, har ikke umiddelbart overskud og kompetencer til at varetage et job. Omkring halvdelen oplyser, at deres arbejdsevne er nedsat på grund af sygdom, ulykke, handicap eller slid.

UKLAR EFFEKT AF KONTANTHJÆLPSLOFT

I de senere år er gennemført lovændringer for at skabe kraftigere økonomiske incitament til at blive selvforsørgende. Loftet over kontanthjælpen fra 2003 indebærer, at den samlede kontanthjælp, hjælp til enkeltydelse og boligstøtte højst kan udgøre et givet beløb. Loftet træder i kraft efter 6 måneder på kontanthjælp. To analyser af konsekvenserne af loftet kan imidlertid ikke påvise klare incitamenteffekter. Forklaringen er måske, at mange af de berørte har problemer ud over ledighed, hvilket betyder, at deres beskæftigelseschancer er små, selv om de aktivt søger efter et arbejde.

EFFEKTER AF AKTIVERING

Job med løntilskud i private virksomheder er den form for aktivering, der har den største beskæftigelseseffekt. Andre slags tiltag, hvor aktiverede arbejder på en almindelig arbejdsplads, synes også at have en positiv beskæftigelseseffekt. Billedet forekommer dog ikke helt entydigt. Endelig har beskæftigelsesprojekter og særligt tilrettelagt uddannelse tilsyneladende kun en beskeden eller ingen beskæftigelseseffekt for deltagerne.

Anders Rosdal. & Kirsten Nærvig Petersen: Modtagere af kontanthjælp.

En litteraturoversigt om kontanthjælpsmodtagere og den offentlige indsats for at hjælpe dem. Socialforskningsinstituttet 06:30. ISBN 87-7487-834-4. 75 sider. Pris 65,00 kr. inkl. moms.

GUNVOR CHRISTENSEN

Forskningsassistent, Cand.scient.soc.

Email: guc@sfi.dk

FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE – EN VEJ TIL INTEGRATION

Det frivillige sociale arbejde spiller en stor rolle i integrationen af etniske minoriteter. Men foreningerne er ikke gode nok til at finde medlemmer eller frivillige blandt nydanskerne.

En ny kvalitativ undersøgelse fra SFI beskriver de frivillige foreningers integrationsindsats samt mangfoldigheden i det frivillige sociale arbejde, der foregår blandt etniske minoriteter. Det kan enten være gennem foreninger, som ikke specielt sigter på integration eller gennem målrettede projekter som fx rådgivning til etniske ældre, besøgsordninger til isolerede etniske familier eller væresteder for psykisk syge flygtninge og indvandrere.

UDBRED KENDSKABET BLANDT FLYGTNINGE OG INDVANDRERE

Undersøgelsen peger på, at der er mange muligheder for, at frivilligt socialt arbejde kan spille en endnu større rolle i at bidrage til etniske minoriteters integration. Etniske minoriteter er nemlig underrepræsenterede som frivillige og som medlemmer af frivillige foreninger. Det er dog ikke ensbetydende med, at frivilligt socialt arbejde er ukendt blandt etniske minoriteter. Der er et stort

socialt engagement blandt flygtninge og indvandrere. De frivillige er meget aktive i forhold til uddannelse, arbejde, bestyrelser osv. Deres engagement i det frivillige sociale arbejde er udtryk for et generelt stort engagement i det samfund, de lever i, og i de mennesker, de omgås.

Mere information til flygtninge og indvandrere om mulighederne for at engagere sig som frivillig, og om at arbejdet som frivillig giver kompetencer og meritter, der tæller positivt i forhold til uddannelse og jobsøgning, kan bane vejen for, at flere etniske minoriteter bliver involveret i frivilligt socialt arbejde.

Desuden har de frivillige sociale foreninger en opgave at løfte ved at rette større opmærksomhed på at rekruttere medlemmer blandt etniske minoriteter og på at igangsætte aktiviteter, der erfaringsmæssigt tiltrækker og involverer etniske børn, unge og voksne. Her er det vigtigt, at tilrettelægge aktiviteterne, så de barrierer, der kan være i forhold til køn og familie, minimeres. Fx kan der være behov for også at have kønsopdelte tilbud.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen er finansieret af Socialministeriet, og den baserer sig på 105 telefoninterviews med projektledere, frivillige og brugere involveret i frivilligt socialt arbejde samt ti casestudier af projekter, der i særlig grad har en positiv betydning for integration af etniske minoriteter. Undersøgelsen er formidlet i en dokumentationsrapport samt et inspirationskatalog, som rummer 10 gode idéer til, hvordan frivillige sociale initiativer og aktiviteter kan gribes an.

Gunvor Christensen og Stine Røn Christensen: Etniske minoriteter, frivilligt socialt arbejde og integration. Afdækning af muligheder og perspektiver. Socialforskningsinstituttet 06:16. 220 sider. Denne dokumentationsrapport findes kun som netpublikation.

Gunvor Christensen: Veje til integration – Muligheder i frivilligt socialt arbejde. Socialforskningsinstituttet. 64 sider / kr. 60,- inkl. moms.

OLLI KANGAS

Forskningsprofessor ved
Socialforskningsinstituttet
Email: olk@sfi.dk

KRONIKKEN

DØ EN ANDEN DAG ER DET PENGE ELLER VELFÆRDSSTAT DER FORLÆNGER LEVETIDEN – ELLER NOGET GANSKE ANDET?

Den gennemsnitlige levetid i den vestlige verden er steget med 35 år i løbet af de sidste 100 år. Nogle lande har oplevet en formidabel vækst, andre en mere moderat. Hvordan kan vi forklare det? Økonomisk vækst har været en nødvendig forudsætning. Men hverken den økonomiske vækst eller omfanget af velfærdsstaten er tilstrækkeligt til at forklare forskellene. Der mangler noget.

Selvom James Bond måske lever to gange og vælger at dø en anden dag, så dør alle mennesker kun én gang. For én person vil det ske i dag, for en anden vil det ske en anden dag længere ude i fremtiden. Men der er væsentlig forskel på hvor længe, vi får lov at leve – forskelle mellem lande og forskelle mellem grupper af mennesker.

Men for at vende tilbage til mere prosaiske tanker om døden kan vi citere et gammelt finsk ordsprog, som siger det ligeud: "Intet er mere sikkert end de fattiges død" – og dette ordsprog er vist så sandt som noget kan være. Gamle, klassiske litterære tekster om fattigdom handlede om sult, lidelse og for tidlig død. Nu til dags er den samme historie stadig yderst genkendelig, hvis vi ser på den globale situation og forholdet mellem velstand og sundhed. I de rige lande er den gennemsnitlige forventede levetid over 80 år, mens folk i fattige tredjeverdenslande kan ønske sig selv tillykke, hvis de når at fylde 40 år.

Den stærke sammenhæng mellem øget økonomisk velstand og forbedring af den generelle levestandard har fået nogle analytikere til at sætte en kraftig streg under den centrale rolle, som vækst i bruttonationalproduktet, BNP, spiller for menneskets trivsel. Pengenes relativt store betydning for sundheden i mere velstående samfund lægger dog op til yderligere debat. Faktisk mener mange forskere, at vækst indebærer en trussel for befolkningens sundhed. Fra en sådan synsvinkel er økonomisk vækst en nødvendig betingelse for sundhedsforbedringer, men ikke tilstrækkelig i sig selv. Den samlede nationale velstand skaber muligheder for velfærdsforbedringer, men meget afhænger af, hvordan disse muligheder udnyttes i forskellige nationale sammenhænge. Denne tilgang angiver velfærdsstatens rolle med hensyn til at skabe sundhed og andre velfærds-mæssige resultater for borgerne.

LEVETIDEN NÆSTEN FORDOBLET I VESTEN SIDEN 1900

Som en konsekvens af øget velstand og socialpolitiske tiltag samt dertil knyttede faktorer er den forventede levetid næsten fordoblet i den vestlige verden mellem 1900 og 2000 (fra 45 år i 1900 til 80 år i 2000). Der ligger dog store nationale forskelle bag disse gennemsnitstal. I 1900 havde New Zealand og Australien, tæt fulgt af Norge, Sverige og Danmark, den længste forventede levetid for både mænd (55) og kvinder (60), mens østrigere, finner, japanere og italienere levede kortest (42 år for mænd og 46 år for kvinder). I 2004 ligger de japanske kvinder helt i top med 86 år, mens danske kvinder (80 år) ser ud til at være lidt bagud. Også for de japanske mænds vedkommende har spurtten fra bund til top været fænomenal – det samme gælder for finske og italienske mænd. Sverige har bevaret sin gode placering, mens danske mænd har tabt terræn. Derfor er det interessant at spørge i hvor høj grad – om overhovedet nogen – forklaringerne på disse ændringer i forventet levetid hænger sammen med BNP pr. indbygger og størrelsen af velfærdsstaten.

LEVEÅR FOR PENGE?

I 1900 var de nordiske lande fattige i forhold til det internationale niveau. I 1900 var det gennemsnitlige BNP pr. indbygger for de europæiske lande på 3.077\$. Kun Danmark – som det rigeste nordiske land – lå tæt på dette tal, mens Sverige (2.561\$), Norge (1.937\$) og Finland (1.668\$) lå langt under gennemsnittet; og så var der Storbritannien, som med sine 4.492\$ pr. indbygger var verdens rigeste land. Gradvist begyndte de nordiske lande at opleve bedre økonomiske resultater, og ved årtusindskiftet lå de alle over det europæiske gennemsnit (19.806\$ i 2000). På det tidspunkt lå BNP på 23.010\$ for Danmark, 20.235\$ for Finland, 24.364\$ for Norge og 20.321\$ for Sverige; samtidig lå Storbritannien på kun 19.817\$. Således har de nordiske lande foretaget et stort spring rent økonomisk i de sidste hundrede år.

Spørgsmålet er, hvad dette spring har betydet for den forventede levetid. Relativt set er det nok ikke ret meget. Som nævnt havde de tre fattige skandinaviske lande for hundrede år siden den længste forventede levetid. Selvom den økonomiske udvikling i de nordiske lande er gået meget hurtigere end i andre grupper af lande, har stigningen i forventet levetid i disse lande – med undtagelse af Finland – allersidst været moderat. Hvis vi tjekker

udgangspunkterne med hensyn til levetid, finder vi ud af, at Norge og Finland har opnået, hvad de skulle i forhold til deres økonomiske vækst. Sverige har fået lidt flere år for pengene, og Japan endnu flere. Sammen med USA klarer Danmark med sin høje velstand og lave forventede levetid sig bestemt under niveau.

For at gøre en lang historie kort kan vi konkludere, at de store stigninger i levetid, som de vestlige lande har oplevet i det sidste århundrede, nok ikke ville have været mulige uden økonomisk vækst. På langt sigt går velstand og sundhed hånd i hånd. Det er vigtigt at holde sig for øje, at BNP ikke kun handler om penge – det repræsenterer også mange andre faktorer, som er knyttet til begrebet "udvikling". Men der er nationale forskelle, som ikke kan forklares alene ved at se på forskelle i velstand. Økonomisk vækst er nødvendig, men ikke nok til alene at kunne forklare forbedret levetid.

LEVEÅR FOR VELFÆRD?

Når man ser på udvidelsen af velfærdsstaten har det, relativt set, givet dårlige resultater, når det gælder levetid i Danmark og også til en vis grad i Finland. Finland har klaret sig særdeles godt i absolutte tal, men når man tager den hurtige økonomiske vækst og udvidelsen af velfærdsstaten i betragtning, har Finland klaret sig middelmådigt. USA opnået de samme sløje resultater, men har investeret mindre i social sikkerhed. Svenskerne og schweizerne har tilsyneladende fået mange leveår ud af deres velfærdsstater. Igen er Japan lidt af et mysterium. På trods af landets meget lave

investeringer i velfærdsstaten (eller måske på grund af dem) lever befolkningen længere og længere.

På grundlag af disse forskelle mellem landene er det ret tydeligt, at velfærdsstaten i sig selv ikke er et tilstrækkeligt fintfølede værktøj til at forklare forskelle i udviklingen i forventet levetid. Det er også tydeligt, at selvom store velfærdsstater har en tendens til at føre til mindre indkomstulighed, er situationen mere kompleks med hensyn til sundhedsresultaterne. Og den samlede konklusion bliver, at den positive sammenhæng mellem velfærdsstatens størrelse og forventet levetid dominerede billedet indtil 1950'erne, men har vist sig at være uden betydning siden hen. Man har opnået høj forventet levetid i lande med mindre velfærdsstater, som fx Japan, og i store velfærdsstater som Sverige. Samtidig ser man relativt lave forventede levetider i store velfærdsstater som

Danmark og i små velfærdsstater som USA.

DEN SAMLEDE KONKLUSION BLIVER, AT DEN POSITIVE SAMMENHÆNG MELLER VELFÆRDSSTATENS STØRRELSE OG FORVENTET LEVETID DOMINEREDE BILLEDET INDIL 1950'ERNE, MEN HAR VIST SIG AT VÆRE UDEN BETYDNING SIDEN HEN.

Så vi kan se, at der er mange andre faktorer på spil, hovedsageligt adfærdsmæssige faktorer som fx drikke- og spisevaner.

Forventet levetid varierer meget mellem forskellige lande

og forskellige tidsperioder. I Bibelen står der, at Metusalem blev hele 969 år gammel, og at han, da han følte han havde fået nok ud af livet, lagde sig i sengen og blev ført til sine forfædre. Opinionsmålinger viser, at blandt de rige velfærdsstater er danskerne mest tilfredse med deres liv, dvs. at når det gælder livsglæde er danskerne nærmest Metusalem, men når det gælder levetid har Danmark længst til Metusalems rekord, og for at slå rekorden må danskerne til at ryge mindre, spise meget mere grønt og drikke langt mindre grønt!

Kronikken er baseret på et back ground paper "Mortality, Economic Growth and the Development of the Welfare State in 17 OECD countries 1900-2000" commissioned by WHO and Centre for Health Equity Studies at Stockholms universitet/ Karolinska institutet.

MAX MØLGAARD MIILLER

Forskningsassistent, Cand.scient.soc.

Email: mmm.sfi.dk

LIDT FLERE HANDICAPPEDE I ARBEJDE

Andelen af handicappede i job er steget fra 53 pct. i 2002 til 56 pct. i 2005. Og det ser ud til, at endnu flere handicappede vil kunne komme i arbejde. Hvor mange er vanskeligt at opgøre, men det er næppe helt urealistisk at 40.000-50.000 har et beskæftigelsespotentiale, viser en ny undersøgelse fra SFI.

Regeringen lancerede i 2004 en strategi for at øge beskæftigelsen af handicappede. Men hvordan går det med beskæftigelsen af handicappede? Og er der grund til at tro, at deres beskæftigelse kan øges? Disse spørgsmål har Socialforskningsinstituttets set nærmere på i en undersøgelse, som også belyser lønmodtageres holdning til handicappede og handicappedes viden om forskellige ordninger, som kan hjælpe dem i arbejde.

1 UD AF 5 HAR ET HANDICAP

En femtedel af alle voksne danskere – ca. 700.000 personer – har et handicap eller et længerevarende helbredsproblem. Det er den samme andel som i 2002. Ofte er der tale om mobilitetshandicap, fx problemer med ryg, nakke eller ben, eller om sygdomme som fx psykisk sygdom, sukkersyge eller problemer med hjerte og kredsløb.

MANGE KLARER SIG GODT

Mange handicappede klarer sig godt på arbejdsmarkedet. 56 procent er i arbejde, hvilket er en stigning på 3 procentpoint siden 2002. Langt de fleste handicappede i arbejde, klarer sig tilsyneladende på samme vilkår, som ikke-handicappede. Næsten 9 ud af 10 handicappede i job er således ansat på almindelige vilkår, og 9 ud af 10 benytter hverken hjælpemidler eller andre former for støtte i arbejdet.

MEN DET KAN BLIVE BEDRE

Nogle handicappede i arbejde har et udækket behov for hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte. 6 pct. siger således, at de har behov for hjælpemidler m.v. for bedre at kunne udføre deres arbejde. På landsplan svarer det til 23.000 personer. Når vi spørger til konkrete ændringer af arbejdsforholdene, er der flere, som har et udækket behov. Vi har spurgt, om arbejdsgiveren har tilbudt og/eller iværksat fire forskellige ændringer af arbejdsforholdene, bl.a. nedsat arbejdstid og tilpasninger af arbejdsforholdene. 16

pct. giver udtryk for, at de har behov for mindst et af de fire tiltag. Der kan være flere fordele ved, at de udækkede behov opfyldes. Dels kan det forbedre medarbejdernes produktivitet. Dels kan det modvirke en nedslidning, som i sidste ende kan betyde, at nogle handicappede må forlade arbejdsmarkedet i utide.

OGSÅ FOR HANDICAPPEDE UDEN ARBEJDE

Beskæftigelsen blandt handicappede er væsentligt lavere end blandt ikke-handicappede. Godt 83 pct. uden handicap er i beskæftigelse mod 56 pct. blandt handicappede. En del af forklaringen på denne forskel er naturligvis, at nogle handicappede har så alvorlige helbredsproblemer, at de ikke kan arbejde. På den anden side viser en tidligere undersøgelse, at personer med selv meget små handicap har væsentlig lavere beskæftigelsesgrad end ikke-handicappede. Vi har derfor forsøgt at indkredse beskæftigelsespotentialet blandt handicappede, som ikke er i arbejde.

HVOR MANGE KAN KOMME I ARBEJDE?

I undersøgelsen har vi bedt folk om at vurdere deres arbejdsevne på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er meget dårlig og 10 er meget god. Næsten 8 ud af 10 handicappede i beskæftigelse, oplyser, at de har en arbejdsevne på 7 til 10 (se tabellen). Hvis vi derfor regner med, at beskæftigelse kræver en arbejdsevne på 7-10, er der et beskæftigelsespotentiale blandt knap 75 pct. af de ca. 17.000 ledige med handicap og blandt 18 pct. af de ca. 275.000 handicappede uden for arbejdsstyrken. Når vi fraregner personer under uddannelse, giver det et skøn for beskæftigelsespotentialet på 42.000 personer. Blandt disse personer må man regne med, at nogle er uden for beskæftigelse i en midlertidig periode, som muligvis kan reduceres ved en øget indsats. Derudover vil nogle være uden for arbejdsstyrken mere permanent, og af disse vil nogle kunne vende tilbage til arbejdsmarkedet gennem en øget indsats.

DET ER SVÆRERE AT ØGE INTEGRATIONEN AF PERSONER MED PSYKISKE HELBREDSPROBLEMER END PERSONER MED FYSISKE HELBREDSPROBLEMER.

Der er muligvis også et beskæftigelsespotentiale blandt de 88.000 ikke-beskæftigede handicappede, som vurderer deres

JAN HØGELUND

Seniorforsker, Cand.polit., Ph.d.

Email: jh@sfi.dk

ARBEJDSEVNE OPDELT EFTER ARBEJDSMARKEDSTILKNYTNING BLANDT PERSONER MED HANDICAP, 2005.

PROCENT	Uden for			
Arbejdsevne	Beskæftigede	Ledige	arbejdsstyrken	I alt
10	36,6	26,5	5,1	23,5
7-9	42,9	47,8	13,1	30,9
4-6	16,0	21,8	33,5	23,3
1-3	4,5	3,9	48,3	22,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Observationer opregnet til befolkningen	384.837	17.163	275.280	677.280
Uvægtet beregningsgrundlag	1.048	79	623	1.750

arbejdsevne til at ligge på 4-6. Man må imidlertid regne med, at det i mange tilfælde vil være en vanskelig opgave at hjælpe dem i arbejde. Der er således kun 16 pct. handicappede i beskæftigelse, som har en tilsvarende arbejdsevne. Hertil kommer, at 80 pct. af handicappede uden for arbejdsstyrken ikke regner med at komme i arbejde. Selvom der er en stor usikkerhed forbundet med disse skøn, så tyder resultaterne på, at der er et anseeligt beskæftigelsespotentiale.

REGERINGENS BESKÆFTIGELSESSTRATEGI

I december 2004 lancerede Regeringen en beskæftigelsesstrategi for personer med handicap. Gennem en række initiativer er det bl.a. formålet øge antallet af beskæftigede med nedsat funktionsevne med 2.000 om året. I strategien peges der på, at problemet ikke er mangel på ordninger, som kan medvirke til at øge beskæftigelsen af handicappede, men, at de eksisterende ordninger ikke udnyttes tilstrækkeligt. For at få flere til at benytte ordningerne peger Regeringen på, at holdningen til handicap og job skal ændres og på, at det er nødvendigt med mere viden om handicap og job. Undersøgelsen belyser ikke, om denne strategi har virket, men har set på handicappedes kendskab til ordningerne og lønmodtagernes indstilling til at arbejde sammen med handicappede

BEGRÆNSET VIDEN OM ORDNINGERNE

Personer med handicap har tilsyneladende et begrænset kendskab til flere af de ordninger, som sigter på at øge handicappedes beskæftigelse. Mere end 7 ud af 10 har aldrig hørt om ordningen med en personlig assistent, som kan hjælpe med at udføre visse arbejdsopgaver. Over 8 ud af 10 har aldrig hørt om ordningen med fortrinsadgang for handicappede, som bl.a. giver handicappede ret til at komme til ansættelsessamtale, hvis de opfylder de formelle uddannelseskrav til jobbet, eller hvis Arbejdsformidlingen har godkendt, at de kan benytte reglen. Undersøgelsen tyder altså på, at et øget kendskab til ordningerne kan bidrage til at øge beskæftigelsen af personer med handicap. Men man skal være opmærksom på, at flere af ordningerne har en ret snæver målgruppe, og undersøgelsen giver ikke svar på, om kendskabet også er begrænset blandt disse målgrupper.

MANGE HAR EN POSITIV HOLDNING – ISÆR TIL FYSISKE HANDICAPPEDE

Mange lønmodtagere har en positiv indstilling til handicappede. 3 ud af 4 lønmodtagere siger således, at de gerne vil arbejde sammen med en handicappet person, hvis det betyder, at de skal bruge lidt tid på at hjælpe ham/hende, fx en halv time om dagen. Kun 1 ud af 10 har en negativ holdning. Resten, ca. 15 pct., svarer, at det kommer an på handicappet. Betydningen af hvilket handicap, der er tale om, understreges af, at mere end 8 ud af 10 ikke eller næsten ikke har betænkeligheder ved at arbejde tæt sammen med en person i kørestol. Til gengæld er der kun 1 ud af 3, som ikke eller næsten ikke har betænkeligheder ved at arbejde tæt sammen med en, som lider af meget store humørsvingninger, fx en mani-depressiv person. Det tyder på, at det er sværere at øge integrationen af personer med psykiske helbredsproblemer end personer med fysiske helbredsproblemer.

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen er finansieret af Arbejdsmarkedsstyrelsen, og den bygger på telefoninterview med ca. 10.000 personer i 2002 og ca. 10.000 personer i 2005. Dataindsamlingen er gennemført af Danmarks Statistik i forbindelse med deres Arbejdskraftundersøgelse.

Max Mølgaard Müller, Jan Høgelund, & Peter Pico Geerdsen: Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2005. Socialforskningsinstituttet 06:24. ISBN 87-7487-826-3. 120 sider. Pris 110,00 kr. inkl. moms.

MADS MEIER JÆGER

Ph.d. studerende, Cand.scient.soc.

Email: mads@sfi.dk

HVEM STØTTER VELFÆRDSSTATEN?

Støtter borgerne velfærdsstaten, fordi de drager økonomisk fordel af det, eller fordi de er tilhængere af de politiske målsætninger?

Der findes mange teorier om, hvorfor borgerne vælger at bakke op om velfærdsstaten. De to mest udbredte bud er, at borgerne støtter velfærdsstaten, enten fordi de drager økonomisk fordel af det, eller fordi de er tilhængere af de politiske målsætninger, som ligger bag velfærdsstaten.

Eksisterende undersøgelser tyder på, at begge teorier er sande, om end resultaterne fra disse undersøgelser langt fra er klokkeklare. Det er nemlig ganske svært at undersøge om, og i givet fald hvorfor, folk støtter velfærdsstaten. Fx viser det sig, at folk med forskellig kulturel baggrund benytter forskellige referencerammer, når de fortolker spørgsmål om velfærdsstaten. Som regel antager forskere, at den slags fortolkningsproblemer ikke eksisterer, og at man generelt er i stand til at observere de vigtigste årsager til, at folk bakker op om velfærdsstaten.

Virkeligheden er naturligvis mere kompliceret. I tre artikler forsøger jeg at håndtere nogle af disse problemer. Jeg anvender en række forskningsmetoder, som for det første tager højde for, at folk har forskellige opfattelser af et abstrakt fænomen som "velfærdsstaten", for det andet at vi kun kan "se" nogle af de faktorer, der forklarer hvorfor folk bakker op om velfærdsstaten, og for det

tredje, at samfundsmæssige forhold på tværs af lande påvirker folks holdningsdannelse.

BÅDE EGENNYTTE OG IDEOLOGI

I en konkret undersøgelse (Jæger 2006a) viser det sig, at folk støtter velfærdsstaten, både fordi de drager nytte af det, og fordi de er tilhængere af en "venstreorienteret" ideologi. Modsat tidligere undersøgelser tager jeg udgangspunkt i forløbsdata, hvor folk er blevet spurgt mere end en gang om deres holdninger. I undersøgelser, hvor folk kun spørges en gang om deres holdninger, er det svært at afgøre, om fx arbejdsløse støtter velfærdsstaten mere end personer i arbejde, eller om personer, som støtter velfærdsstaten, er særligt tilbøjelige til at blive arbejdsløse (vel vidende at de kan regne med at modtage hjælp fra velfærdsstaten). Med forløbsdata kan man se på ændringer i folks livssituation over tid, og om ændringerne, som de ikke nødvendigvis kan forudse, fx, sygdom eller arbejdsløshed, fører til holdningsændringer. På den måde er det nemmere at adskille årsag og virkning, når det gælder spørgsmålet om, hvorfor folk bakker op om velfærdsstaten.

I to andre undersøgelser (Jæger 2006b, under udgivelse) ser jeg på kulturelle forskelle i, hvordan folk fra forskellige lande opfatter de "værdigt trængende", og hvordan samfundsmæssige forhold påvirker holdninger. Det viser sig, at der i de vestlige lande – på trods af kulturelle forskelle – kun er små forskelle i andelen af befolkningerne, der mener, at staten ikke har ansvar for at hjælpe "værdigt trængende" (de gamle og de syge). Dybest set er alle i den vestlige verden enige om, at det er statens ansvar at tage vare om de gamle og de syge.

REFERENCER

Jæger, Mads Meier (2006a): "What Makes People Support Public Responsibility for Welfare Provision: Self-interest or Political Ideology?". *Acta Sociologica* 49(3): 321-38.

Jæger, Mads Meier (2006b): "Welfare regimes and attitudes towards redistribution: The regime hypothesis revisited". *European Sociological Review* 22(2): 157-170.

Jæger, Mads Meier (under udgivelse): "Cross-cultural Heterogeneity and Public Support for the Deserving Needy in Eight Western Countries", i Mau, S. and Veghte, B. (red.): *Social Justice, Legitimacy, and the Welfare State*. Aldershot: Ashgate.

LARS BENJAMINSEN

Forsker, Ph.d. (soc.)

Email: lab@sfi.dk

CHANCEULIGHED I DANMARK I DET 20. ÅRHUNDREDE

En ny Ph.d. afhandling undersøger udviklingen i uddannelses- og erhvervschancer i Danmark i det 20. århundrede. Trods indsnævret ulighed halter især børn af ufaglærte stadig efter.

Opbygningen af velfærdsstaten gennem det 20. århundrede har været ledsaget af en betydelig indsnævring af de ulige uddannelseschancer for arbejderklassens unge sammenlignet med middelklassens. Denne indsnævring er dog stagneret for personer født fra midten af 1950'erne og frem til starten af 1970'erne, og der er stadig betydelige forskelle i uddannelseschancerne og erhvervschancerne trods den kraftige uddannelsesekspansion fra 1960'erne og frem.

Der er en forskel i udviklingen i uddannelseschancerne for mænd og kvinder. Blandt kvinderne sker der en fortsat stigning i uddannelseschancerne for både arbejderklassens- og middelklassens unge, men en betydelig del af den fortsatte ekspansion i de lange videregående uddannelser sker blandt kvinder med veludannede forældre. Det er med til at forklare, at de relative uddannelseschancer i forhold til klassebaggrund ikke ændres væsentligt. Der er også tegn på, at efterhånden som flere og flere kvinder med lavtuddannede forældre tager en videregående uddannelse, slår den sociale baggrund stærkere igennem på chancen for at opnå et attraktivt job.

Blandt mænd med lavtuddannede forældre er udviklingen i uddannelseschancerne præget af stagnation, og andelen der ikke opnår en erhvervskompetencegivende uddannelse forbliver høj. Sidstnævnte er påfaldende i betragtning af de senere årtiers satsning på at få flere til at fortsætte i en ungdomsuddannelse efter folkeskolen. Her er der gennem de senere år sket en stærk stigning i andelen af en ungdomsårgang, der opnår en erhvervsgymnasial uddannelse. Udbygningen af de erhvervsgymnasiale uddannelser har ikke mindst haft til formål at styrke uddannelseschancerne blandt arbejderklassens unge. Denne målsætning er til vis grad blevet indfriet, da andelen med en ungdomsuddannelse generelt er steget – også blandt arbejderklassens unge. Andelen er imidlertid væsentligt højere blandt unge med faglærte forældre end i gruppen med ufaglærte forældre.

BØRN AF UFAGLÆRTE HALTER STADIG EFTER

I takt med at andelen med en erhvervsgymnasial uddannelse er steget, er også chancen for efterfølgende at opnå en erhvervskompetencegivende uddannelse steget mærkbart for denne gruppe. Især får en stadig større del efterfølgende en erhvervsfaglig uddannelse. Det er dog især unge, hvis forældre har faglærte uddannelser, der opnår en erhvervsgymnasial uddannelse. Børn med ufaglærte forældre har ikke i samme omfang fået glæde af udbygningen af de erhvervsgymnasiale uddannelser.

En væsentlig del af de fortsatte forskelle i uddannelseschancerne må forklares gennem kulturelle og sociale forskelle i dispositioner og praktikker, knyttet til oprindelsesmiljøet. Forskelle i kulturel og social kapital spiller ikke blot en væsentlig rolle i uddannelsessystemet, men også på arbejdsmarkedet. Her peger Pierre Bourdieu på, at forskelle i fx sproglige kompetencer og sociale praktikker i meget høj grad hænger sammen med den sociale baggrund.

For at forklare udviklingen i uddannelseschancerne er det imidlertid vigtigt også at inddrage den strukturelle udvikling i uddannelsessystemet. Her kan man særligt pege på, at ekspansionen i de erhvervsgymnasiale uddannelser gennem de senere årtier ikke er blevet ledsaget af en modsvarende stigning i antallet af erhvervsfaglige praktikpladser. Det er en medvirkende årsag til, at det ikke er lykket i tilstrækkeligt omfang at sikre uddannelsespladser til unge med ufaglærte forældre. Det er et stort problem, både når det gælder den enkeltes livschancer, men også når det gælder den betydelige mangel på kvalificeret arbejdskraft.

Lars Benjaminsen: Chanceulighed i Danmark i det 20. århundrede. Udviklingen i intergenerationelle uddannelses- og erhvervschancer. Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Ph.d. afhandling. ISBN 87-7296-277-1. 328 s.

NETOP UDKOMMET

Tina Gudrun Jensen, Garbi Schmidt, Karin Nordin Jareno & Maria Rosellius: Indsatser mod æresrelateret vold. Socialforskningsinstituttet 06:23. ISBN 87-7487-825-5. 195 sider.

Rapporten findes kun som netpublikation. Kan downloades fra www.sfi.dk

ÆRESRELATERET VOLD

I Danmark, Sverige og i en række andre europæiske lande har der de senere år været eksempler på såkaldt æresrelateret vold, når unge med etnisk minoritets baggrund er kommet i konflikt med familiernes æresbegreber. Kan den type vold og konflikter forebygges? Og hvordan hjælpes ofrene for volden videre? Det har SFI undersøgt sammen med den svenske socialstyrelse.

Æresrelateret vold er ikke et klart defineret begreb, men en samlebetegnelse for vold, der opstår inden for nære, familiære relationer, hvor offerets opførsel konflikt med familiens normer og omdømme.

Rapporten beskriver de indsatser og metoder, som anvendes mod den type vold i seks vesteuropæiske lande: Sverige, Danmark, Holland, Norge, Storbritannien og Frankrig.

Flere europæiske lande har forsøgt at forebygge volden og hjælpe ofrene videre. Det er fx sket via lovgivning – primært mod tvangsægteskaber. Andre tiltag er typisk information, fx brochurer, film eller telefonisk hjælp, og påvirkning af nøglepersoner i lokalmiljø og netværk.

For de unge, som bliver udsat for vold indebærer hjælpen ofte et bosted og et kort behandlings-forløb. De nuværende indsatser fokuserer i alle landene på den umiddelbare og akutte hjælpeindsats. Det er tankevækkende, når de unge ofte vil stå uden netværk efter deres brud med familien.

Rapporten bruger to typer kilder, dels eksisterende forskningsrapporter og evalueringer, dels interview med ressourcepersoner i landene. Det har vist sig, at det er begrænset, hvad der findes af forskning og evaluering på området. Området savner evaluering af allerede eksisterende initiativer og målrettet formidling af resultaterne.

Mette Deding & Vibeke Jakobsen: Indvandreres arbejdsliv og familieliv. Socialforskningsinstituttet 06:31. ISBN: 87-7487-836-0. Netpublikation.

Mette Deding, Mette Lausten & Angelo Andersen: Børnefamiliernes balance mellem familie- og arbejdsliv. Socialforskningsinstituttet 06:32. ISBN: 87-7487-837-9. Netpublikation.

ARBEJDSLIV OG FAMILIELIV

Børnefamiliernes balance mellem familie- og arbejdsliv har de seneste år været et meget omtalt emne, både blandt politikere og i medierne. SFI har netop udsendt to rapporter om samspillet mellem arbejdsliv og familieliv.

Den ene rapport har fokus på balancen mellem familie- og arbejdslivet for børnefamilier med børn i alderen 0-10 år, hvor begge voksne har arbejde. Forældrene bliver spurgt, hvor tilfredse de er med balancen mellem familie- og arbejdsliv, og hvor stressende de oplever deres hverdag.

Den anden rapport handler om samspillet mellem familie- og arbejdsliv for indvandrere i Danmark. Mere specifikt beskriver rapporten familiemønstre og tilknytningen til arbejdsmarkedet for indvandrere i alderen 18-45 år fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Disse sammenlignes med en tilsvarende gruppe danskere. Endvidere belyser rapporten, hvilke holdninger de forskellige grupper har til arbejdslivet og familielivet.

Begge rapporter er finansieret af Familie- og arbejdslivskommissionen og bygger på spørgeskemadata indsamlet af SFI i foråret 2006. Rapporterne vil blive udførligt omtalt i næste nummer af Social Forskning.

NETOP UDKOMMET

Steen Bengtsson & Asiye Nemli.: Oplevelsen af MST. Forældres, unges og terapeuters erfaringer med multisystemisk terapi. Socialforskningsinstituttet 06:27. ISBN 87-7487-830-1. 136 sider. Pris 140,00 kr. inkl. moms.

MST – TERAPI FOR ADFÆRDSVANSKELIGE UNGE OG DERES FAMILIER

Multisystemisk terapi – MST – er et behandlingsforløb for unge med problemskabende adfærd. Ved at ændre nogle adfærdsmønstre i den unges omgivelser, fx i familien og skolen, er det målet at påvirke den unge til en mere hensigtsmæssig adfærd. SFI har foretaget en kvalitativ undersøgelse af en række MST-forløb.

MST har været meget omdiskuteret i medier og fagkredse. Denne evaluering giver et broget billede af de involveredes oplevelse af metoden og kan ikke afgøre, om metoden rent faktisk ændrer de unges uhensigtsmæssige adfærd. Men den giver et billede af, hvordan forældre, unge og terapeuter oplever det behandlingsforløb, de har været igennem. Den kortlægger nogle karakteristiske tendenser i de involveredes erfaringer, som det kan være nyttigt at være opmærksom på i det videre arbejde med unge med adfærdsproblemer.

Forældrenes forventninger ser ud til hænge sammen med om, om MST-forløbet får succes eller ej. Det er karakteristisk for de positive oplevelser med MST, at forældrene nærmest havde opgivet at få familien til at fungere, i visse tilfælde ønskede de blot at få den unge fjernet, og de havde ikke ingen særlige forventninger til MST. Omvendt er det ofte de forældre, som i forvejen har hørt om MST, og selv har ønsket at prøve den terapi-form, som har negative erfaringer. Forventningerne er tilsyneladende svære at indfri.

Evalueringen er baseret på interview med 26 forældre, 11 unge og 13 terapeuter, der har deltaget i Århus Amts forsøg med metoden.

Lars Pico Geerdsen & Peter Pico Geerdsen: Fra aktivering til beskæftigelse. En gennemgang af aktiveringsindsatsen i det danske dagpengesystem. Socialforskningsinstituttet 06:20. ISBN 87-7487-818-2. 93 sider. Pris 70,00 kr. inkl. moms.

SANDSYNLIGHEDEN FOR JOB ER STØRST LIGE EFTER ENDT AKTIVERING

Sandsynligheden for at aktiverede dagpengemodtagere får et arbejde er størst umiddelbart efter endt aktivering. Efter to måneder er sandsynligheden næsten lig nul. Chancen for at komme i job aftager desuden, jo flere tilbud de ledige deltager i.

Det viser en ny undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet. Rapporten ser på, hvad der karakteriserer dagpengemodtagere i aktivering og på overgangen fra aktivering til beskæftigelse. Rapporten fokuserer blandt andet på de aktiveredes lønniveau og valg af branche efter endt aktivering.

Godt halvdelen af de aktiverede, der finder beskæftigelse efter aktivering, skifter branche. De, der skifter branche, får en lavere timeløn og en større nedgang i timelønnen i forhold til tidligere beskæftigelse, end dem der ikke gør. De over 50-årige har en markant lavere sandsynlighed for at komme i job end de yngre, og de har i højere grad lange aktiveringsforløb med mange aktiveringstilbud.

Undersøgelsen viser desuden, at gruppen af aktiverede adskiller sig fra befolkningen som helhed ved at indeholde en større andel af kvinder samt en større andel af indvandrere og efterkommere af indvandrere.

NYT OM NAVNE

JØRGEN SØNDERGAARD

FORMAND FOR NYT RÅD FOR BEDRE KVALITET I FOLKESKOLEN

SFIs direktør, Jørgen Søndergaard, er blevet udpeget til formand for det nyetablerede og uafhængige Råd for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen. Etableringen af rådet er et led i at udmønte regeringsgrundlagets mål om et kvalitetsløft i folkeskolen i praksis. Det nye råd vil blandt andet følge og vurdere udviklingen i det faglige niveau i folkeskolen og inddrage internationale erfaringer. Og det vil følge og vurdere, hvordan folkeskolen bidrager til at nedbryde den negative sociale arv og til øget integration.

Rådet understøttes af en ny statslig styrelse, der fører tilsyn med kommuner, afgangsprøver og de ti nye nationale test, der indføres i folkeskolen fra næste år.

NYE ARBEJDSPAPIRER

Mette Deding, Torben Fridberg og Vibeke Jakobsen: En pilotundersøgelse blandt indvandrere fra Tyrkiet 2005. Socialforskningsinstituttet: Arbejdspapir 16:2006. 96 sider.

METODEPROBLEMER VED INTERVIEWING AF INDVANDRERE

SFI har udsendt et nyt arbejdspapir, som har til formål at opsamle viden om indsamling af spørgeskemadata blandt etniske minoriteter, samt afrapportere resultatet af en pilot undersøgelse foretaget blandt indvandrere fra Tyrkiet i september 2005. Arbejdspapiret består af 3 dele:

- 1) en opsamling af problemstillinger, der er særligt forekommende, når man vil interviewe indvandrere fra specielt ikke-vestlige lande, primært baseret på international litteratur.
- 2) en kortlægning af tidligere danske spørgeskemaundersøgelser, der har været rettet mod etniske minoriteter, i forhold til metode og svarprocent.
- 3) afrapportering af resultatet fra pilot undersøgelsen.

Arbejdspapiret peger på en række faktorer, som særligt volder problemer i forhold til at interviewe indvandrere, specielt fra ikke-vestlige lande. Det gælder problemer i forhold til at skabe kontakt til respondenterne, at motivere til at deltage i undersøgelsen, sprogproblemer og problemer i interviewsituationen – især ved interview af kvinder. Endvidere peger arbejdspapiret på en række områder, hvor det vil være oplagt at lave yderligere metodestudier på et større datamateriale.

Anders Rosdahl: Integration på arbejdsmarkedet af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere. En analyse af chancen for at få vedvarende beskæftigelse blandt langvarige modtagere af kontanthjælp og introduktionsydelse. Socialforskningsinstituttet: Arbejdspapir 14:2006. 32 sider.

INDVANDRERE PÅ KONTANTHJÆLP – HVAD HAR BETYDNING FOR AT KOMME I ARBEJDE?

Et nyt arbejdspapir belyser, hvilke forhold der påvirker chancen for at få vedvarende beskæftigelse blandt langvarige modtagere af kontanthjælp og introduktionsydelse af ikke-vestlig oprindelse. Arbejdspapiret præsenterer resultater af en analyse af et spørgeskema- og registerbaseret datamateriale, som omfatter omkring 500 langvarige modtagere af kontanthjælp og introduktionsydelse af ikke-vestlig oprindelse. Spørgeskemaoplysningerne blev indsamlet i 2004/2005 i forbindelse med en undersøgelse på Socialforskningsinstituttet af ikke-vestlige indvandreres og efterkommeres beskæftigelsessituation.

Arbejdspapiret interesserer sig primært for chancen for at få vedvarende beskæftigelse blandt personer, der erfaringsmæssigt har ringe chance for at få arbejde. Det er på mange måder mønstrebrydere, som er i fokus i arbejdspapiret. Der er en række forhold, som hænger sammen med chancen for at få vedvarende beskæftigelse:

- Tidligere erhvervserfaring i Danmark og betydelig erhvervserfaring fra oprindelseslandet
- Evnen til at tale dansk
- Et godt helbred
- Familiesituationen – især for kvindernes vedkommende
- De lokale beskæftigelsesmuligheder